

Tollbamondás

A bonyhádi gimnázium egyik magyar szakos tanárnője 15 évvel ezelőtt indította el a Lotz János szövegértési és helyesírási versenyt. Az első évben a feladatok megírását és a szervezőmunkát is ő végezte egy személyben. A következő évtől a gimnázium több tanára is csatlakozott a versenyhez. Mára már egy 15-20 fős csapat dolgozik együtt a feladatok megírásán, javításán, szervezésén. A verseny háromfordulós. Először tollbamondást írnak a diákok, majd megoldják a szövegértési és helyesírási feladatokat. Az évek során több mint 40.000 (40 ezer/negyvenezer) diák nevezett a versenyre, s ismerte meg Lotz János nyelvészprofesszor nevét.

Útmutató a tollbamondáshoz

Először olvassuk el végig a szöveget, utána egy teljes mondatot olvassunk fel, majd kisebb egységekben diktáljuk le! A végén újra olvassuk el az egész szöveget!

A vesszők helyét mondjuk meg!

Annyi ideig tart a tollbamondás, amíg minden diák végez.

1. Gondolatolvasó

5/

Fogalmazd meg saját szavaiddal az idézet tartalmát!

Idézetek	Ki mire gondolt? (saját szavaiddal)
Majd éppen az ő falujukból járnak arra a gyerekek!	Pl. a gyerekek lehetetlennek gondolják, hogy valaki közülük ilyen messzire jusson el a világban.
Hogyan is lett volna pénzük erre a nagy útra!	Pl. a tanító tudja, hogy sokba kerül eljutni Amerikába, ahhoz viszont túl szegény a család .
Mennyi helyen járt!	Pl. a gyerekek szerint hihetetlen, hogy a fiú nagyon sok helyen járt a világban.
Mi mindent látott már!	Pl. a gyerekek szerint sokat tapasztalt már, (pedig még nem olyan idős).
Most jöttek csak haza, és már indulna is?!	Pl. a tanító és a gyerekek arra gondolhatnak, hogy a fiú családja csak nemrégiben érkezett Magyarországra, hogyan akarna visszamenni ilyen hamar .

Csak a teljes válasz ér pontot, azaz ki és mire gondol. Ennek tartalmát kell vizsgálni a szituáció függvényében.

2. Ki hogyan cselekszik?

6/

Egy-egy szót írd a táblázatba! A szavak egyértelműen válaszoljanak a feltett kérdésre!

Hogyan hallgatják Jancsi történetét a teremben?	Hogyan mondja Jancsi a történetet?
kétkedve	csöndesen
szájtátva	szívesen
megilletődve	komolyan (még: eltökélten)

3. Igaz vagy hamis az állítás?

5/

a. Jancsi mesét mondott az iskolában.	hamis
b. Jancsi iskolatársai még nem voltak városban.	hamis
c. Jancsi iskolatársai még nem voltak a szomszéd faluban.	hamis
d. A tanító Kolumbusz hajóújáról is beszélt.	igaz
e. Jancsi jóslata valóra vált.	igaz

4. Világjárás

4/

Hasonlítsd össze a szöveget az eddig olvasottakkal! Azonosítsd a helyszíneket!

Hol van az iskola, ahol az események zajlottak?	Somogyvámos
Melyik terület tekinthető az északi emberek földjének?	Svédország
Mi a neve a szövegbeli Újvilágnak?	Amerikai Egyesült Államok
Melyik országba érkezett meg a kisfiú?	Magyarország

Helyesírási feladatok

1. Hosszú vagy rövid? Ly vagy j? Vagy mindkettő lehet? Alaposan fontold meg a választ, majd jelöld a helyes megoldást a táblázat utolsó oszlopában! **15/**

1: rövid magánhangzó/mássalhangzó; j

2: hosszú magánhangzó/mássalhangzó; ly

X: rövid is, hosszú is lehet; j és ly is lehet

fo__t (j/ly)	X
ka__a (sz/ssz)	X
ár__ (u/ú)	X
esté__e (j/ly)	X
el__tt (ö/ő)	2
a__öré (k/kk)	1
t__zesével (i/í)	2
v__zen (i/í)	2
me__ek (gy/ggy)	X
me__ (ny/nny)	X
erő__en (s/ss)	1
Ere__d ki! (sz/ssz)	1
i__ (j/ly)	2
belő__e (l/l)	1
ra__inált (f/ff)	1

2. A világhálón van néhány olyan oldal, amely a magyar helyesírás „legidegesítőbb” hibáival foglalkozik. Ezek közül mutatok be néhányat. Húzd át a szópárok idegesítő, azaz hibás alakját! 20/

Árpád híd – ~~Árpád~~-híd

higgy – ~~higyj~~

húsvét – ~~Húsvét~~

kulturális – ~~kultúrális~~

hegeszt – ~~heggeszt~~

gyűjtemény – ~~gyűjtemény~~

szerviz – ~~szervíz~~

báty – ~~bátyy~~

egyéb – ~~egyébb~~

előbb – ~~előbb~~

~~eukrázda~~ – cukrászda

küzdelem – ~~küzdelem~~

kint – ~~kinnt~~

biztat – ~~bíztat~~

egyezőség – ~~eggyezőség~~

bója – ~~bólya~~

~~lélekzet~~ – lélegzet

sürgős – ~~sürgős~~

muszaj – ~~muszály~~

utána – ~~utánna~~

3. Döntsd el, hogy igazak (I) vagy hamisak-e (H) a következő állítások! Írd a megfelelő betűjelet a táblázat utolsó oszlopába!

5/

Állítás	Betűjel
Ha az igekötő közvetlenül az előtt az ige előtt áll, amelyhez tartozik, különírjuk tőle.	H
A betűrendbe sorolás szempontjából soha nem teszünk különbséget rövid és hosszú magánhangzó között.	H
Azokat a szavakat, amelyek csak egy magánhangzót tartalmaznak, nem választjuk el.	I
A több szóból álló állandó címeteket, tehát a folyóiratok, hetilapok, újságok címének minden szavát nagy kezdőbetűvel írjuk, beleértve az és kötőszót is.	H
A múlt idő t-jét magánhangzó után megkettőzzük, mássalhangzó után nem.	I

4. A példa alapján írd be a következő táblázatba a megadott szóegyenletek eredményét!

10/

apa	+	-val	=	apával
az	+	-ba	=	abba
Kuba	+	-i	=	kubai
juh	+	-hoz	=	juhhoz
méh	+	-vel	=	méhhel/méhvel
gally	+	-val	=	gallyal
Félix	+	-vel	=	Félixszel
2021. dec. 31.	+	-én	=	2021. dec. 31-én
8	+	-val	=	8-cal
ez	+	-féle	=	efféle
kulcs	+	-val	=	kulccsal

5. Válaszd el minden lehetséges helyen az alábbi szavakat!

10/

vonz-za

rend-őr-lám-pa

leg-in-kább

Kos-suth

asz-szisz-tens

konk-rét

meg-ér-tő

hús-vé-ti

köny-vért

pén-zes

Elérhető pontszám: 60 pont

Elért pontszám: _____